

MARKETING

ILMIY, AMALIY VA OMMABOP JURNAL

MARKETING
INNOVATSIYA
BRENDING
SAVDO
RAQAMLI
TADQIQOT
BIZNES

№ 6 - SON

2025-YIL, IYUN

9710 xalqaro daraja

№240874

ISSN: 3060-4621

OPEN ACCESS

JURNALNING MAQSADI

Tadbirkorlik-biznes faoliyatini tashkil etishning marketing asoslarini, yo'nalishlari, echimlari, vositalarini yaratish va rivojlantirish

ALOQA UCHUN MA'LUMOTLAR

TEL: (97) 783-84-64

VEB-SAYT

www.marketingjournal.uz

ELEKTRON POCHTA:

info@marketingjournal.uz

TELEGRAM BOT:

[@marketinjournalbot](https://t.me/marketinjournalbot)

TELEGRAM KANAL:

<https://t.me/tdiumarketingjournal>

MUASSIS

“Tadbirkor va ishbilarmon” MCHJ

JURNALNING ILMIYLIGI

Marketing jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining **2024-yil 04-oktabrdagi 332/5 sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan

INDEKSATSIYA

BOSH MUHARRIR

Xakimov Ziyodulla Axmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Yusupov Muxamadamin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor;

TAHRIR HAY'ATI:

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori;

Ergashxodjayeva Shaxnoza Djasurovna, i.f.d., prof., TDIU Marketing kafedrasini mudiri;

Soliyev Axmadjon Soliyevich, i.f.d., NaMTI Marketing kafedrasini professori;

Ikramov Murad Akramovich, i.f.d., TDIU Marketing kafedrasini professori;

Tursunov Boburjon Ortiqmirzayevich, i.f.d., prof., TDIU Iqtisodiy xavfsizlik kafedrasini mudiri, Xalqaro statistika instituti kengashi doimiy a'zosi;

Zarova Elena Viktorovna, i.f.d., G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti professori, Xalqaro statistika instituti kengashi doimiy a'zosi

Akramov Tohir Abdirahmonovich, i.f.d., TDIU Marketing kafedrasini professori;

Ostonaqulova Gulsaraxon Muhammadyoqub qizi, i.f.d., TDIU Marketing kafedrasini professori;

Samadov Asqarjon Mishomovich, i.f.n., TDIU Marketing kafedrasini professori;

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxo'ja qizi, i.f.n., dots., TDIU Kengash kotibi;

Sobirov Azizbek Avazbekovich, PhD., TDIU Marketing kafedrasini dotsenti;

Sadikov Shoxrux Shuxratovich, PhD, dots., TIU Departament boshlig'i;

Musyeva Shoirazimovna, i.f.n., SamISI Marketing kafedrasini professori;

Kaxramonov Xurshidjon Shuxrat o'g'li, PhD., TDIU Marketing kafedrasini dotsenti;

Djurabayev Otabel Djurabayevich, i.f.d., TDIU Innovatsion menejment kafedrasini dotsenti;

Karimova Shirin Zoxid qizi, PhD, TDIU Axborot texnologiyalari kafedrasini katta o'qituvchisi;

Mullabayev Baxtiyarjon Bulturbaevich, DSc., Namangan muhandislik-qurilish instituti dotsenti;

Fayzullayev Javlonbek Sultonovich, DSc., TDIU, Yashil iqtisodiyot kafedrasini dotsenti;

Aliyev Yashnarjon Egamberdiyevich, DSc., TDIU, "Iqtisodiy va moliyaviy xavfsizlik" kafedrasini professori

Bobojonov Azizjon Babaxanovich, DSc, TDIU, "Raqamli iqtisodiyot" kafedrasini dotsenti

Allayarov Shamsiddin Amanullayevich, DSc, prof., TDIU, "Savdo ishi" kafedrasini mudiri

Jumaev Olimjon Sadulloevich, DSc, Raqobat siyosati va iste'molchilar huquqlari tadqiqotlari markazi direktori

Maxamadjanov Akbar Maxamadaliyevich, PhD., TDIU Raqamli iqtisodiyot va axborot texnologiyalari fakulteti dekan muovini

Eshov Mansur Po'latovich, i.f.d., prof., Alfraganus universiteti "Menejment va marketing" kafedrasini mudiri

Kucharov Abrorjon Sobirjanovich, TDIU biznes boshqaruvi va logistika kafedrasini professori

Nazarova Ra'no Rustamovna, TDIU "Yashil" iqtisodiyot kafedrasini mudiri, Iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Usmonov Bunyod Aktam o'g'li, PhD, TDIU Moliyaviy tahlil kafedrasini v.b.dotsenti;

Dehqonov Burxon Rustamovich, PhD., TDIU Ilmiy tadqiqot faoliyatini tashkil etish bo'limi bosh mutaxassisi;

Turobova Hulkar Rustamovna, PhD., BuxDU, Yashil iqtisodiyot va agrobiznes kafedrasini dotsenti;

Elektron nashr 316 sahifa. E'lon qilishga 2025-yil 30-iyunda ruxsat etildi

MUNDARIJA

LOYIHALASHTIRISH TASHKILOTLARIDA SIFATNI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING ILMIY-USLUBIY ASOSLARI.....	6
Buriyev Xakim Toshimovich, Usmonov Ilxom Achilovich, Murodov Rustam Toxir o‘g‘li	
XARIDORLAR QAROR QABUL QILISH JARAYONIDA NAFLILIK OMILINING ROLI: SMARTFONLAR BOZORI MISOLIDA MARKETING TADQIQOTI.....	14
Ergashxodjaeva Shaxnoza Djasurovna, Ro‘zmamatov Abbos Tolibjon o‘g‘li	
O‘ZBEKISTONDA IQTISODIY O‘SISHNI TA’MINLASHDA QISHLOQ XO‘JALIGI TARMOQLARIGA INVESTITSİYALARNI JALB ETISH BO‘YICHA XORIJIY TAJRIBALARNING SAMARADORLIGINI BAHOLASH.....	21
Sirojiddin Yangiboev Juramurodovich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARINI QIMMATLI QOG‘OZLAR BOZORI ORQALI MOLİYALASHTIRISH	31
Berdaliyev Javohir Jahongir o‘g‘li	
XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASIDA HUDUDIIY MARKETINGNING RIVOJLANISH MODELI	42
Boltayev Jasurbek G‘ulomovich	
OLIIY TA’LIM MUASSASALARIDA KADRLARNI TANLASH VA SARALASH MEXANIZMLARINING SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISH VA UNING TA’LIM SIFATIGA TA’SIRI.....	51
Ibragimova Sevara Kabildjanovna	
KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA INVESTITSIYA FAOLIYATI SHAKLLANISH JARAYONLARI TAHLILI.....	58
Jurayev Elyorbek Sobirjon o‘g‘li	
IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANTIRISHDA HUDUDIIY BOSHQARUV TIZIMINI SHAKLLANTIRISHNING TASHKILIIY-IQTISODIY OMILLARI.....	65
Mahmudov Bahriddin Jo‘rayevich	
O‘ZBEKISTON MINTAQALARINING IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANISHINI BAHOLASHGA ILMIY VA NAZARIY YONDASHUVLAR.....	74
Mullabayev Baxtiyarjon Bulturboyevich	
IQTISODIY RIVOJLANISHNING IKKI OMILI: YASHIL IQTISODIYOT VA MAKROIQTISODIY BARQARORLIK.....	84
Ergashxodjayeva Shaxnoza Djasurovna, Qurbonova Aziza Shavkatovna	
SERVIS LOGISTIKASI TASNIFI VA UNI BAHOLASHGA YONDASHUVLAR	90
Rajabov Orzujon Mamasoliyevich	
TEMIR YO‘L TRANSPORTINING IQTISODIY KO‘RSATKICHLARI: TAHLIL VA BAHOLASH	100
Raximov Xasan Shukurjonovich	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYAGA YO‘NALTIRILGAN ERP TIZIMLARINI JORIY ETISH ORQALI RAQAMLI IMKONIYATLARNI KENGAYTIRISH	109
Azizov Abdulla Abdisalamovich	

DEVELOPMENT TRENDS OF YOUTH TOURISM IN UZBEKISTAN: PROBLEMS AND PROSPECTS.....	116
Samiyev Siroj Saitovich, Umurzoqova Shakhnoza Shukhrat kizi	
MINTAQA RAQOBATBARDOSHLIGINI TA'MINLASHDA INVESTITSIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	122
Sapayeva Fazilat Norbayevna	
AVTOMOBILSOZLIKDA MAHALLIYLASHTIRISH: YAGONA RIVOJLANISH YO'LI	128
Qobilov Rustam Shuhrat o'g'li	
MADANIYAT SOHASI MUASSASALARINI BUXGALTERIYA HISOBINING O'ZIGA XOS JIHATLARI.....	138
Annayev Abdurasul Abdurashidovich	
YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARINING XORIJ TAJRIBALARI.....	144
Narzullayeva Ozoda Qahramon qizi	
ONLAYN SAVDO MAYDONCHALARIDA TOVARLAR SAVDOSINI OSHIRISHDA MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH.....	150
Baxromov Xudoyor Xabibullo o'g'li	
АНАЛИЗ РЫНКА ГОСТИНИЧНЫХ УСЛУГ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	156
Икрамов Акбар Фарход угли	
TIJORAT BANKLARIDA REBRENDING VOSITASIDA MARKETING INNOVATSIYALARINI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI	165
Mirzajonova Maftunaxon Jaxongir qizi	
ИННОВАЦИОННЫЕ ЭКОСИСТЕМЫ НА ОСНОВЕ КЛАСТЕРОВ: ИНТЕГРАЦИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ В ГЛОБАЛЬНУЮ ИННОВАЦИОННУЮ СЕТЬ	172
Усманова Нозимахон Икрам кизи	
NAMANGAN VILOYATIDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI RIVOJLANISHI YO'LLARI.....	178
Alimatova Shoxsanam Abdumalik qizi	
АНАЛИЗ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ, ПРЕДОСТАВЛЯЮЩИХ ОЗДОРОВИТЕЛЬНЫЕ УСЛУГИ В УЗБЕКИСТАНЕ	184
Алимова Шахноза Октямовна	
HUDUDLARNING TURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA XORIJIY TAJRIBALARDAN FOYDALANISH.....	194
Maksumov Azizxon Nodir o'g'li	
ПОВЕДЕНЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ФИНАНСОВОГО ПОВЕДЕНИЯ НАСЕЛЕНИЯ УЗБЕКИСТАНА: ЭМПИРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ И МЕЖДУНАРОДНЫЙ КОНТЕКСТ	203
Захарова Ирина Борисовна, Непейвода Андрей Николаевич	

MOYLI EKINLAR YETISHTIRUVCHI FERMER XO‘JALIKLARIDA MARKETING TADQIQOTLARIDAN FOYDALANISHNING USLUBIY JIHATLARI.....	211
Valiyeva Aziza Anvar qizi	
MINTAQALARDA SANOAT TARMOG‘I SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	219
Mirzayeva Intizor Ergashevna	
STRATEGIK MARKETING YONDASHUVLARI ASOSIDA MATBAA KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH	228
Xolmirzaeva Feruza Abdullaevna	
XUSUSIY TA‘LIM MUASSASALARINING IJOBIY IMIJINI BELGILOVCHI ASOSIY OMILLAR	235
Odilova Sitara Sayfitdin qizi	
SOLIQ MA‘MURCHILIGINI YANADA TAKOMILLASHTIRISH VA RAQAMLASHTIRISH YUZASIDAN 2026-YILDA SOLIQ SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH YUZASIDAN ISHLAB CHIQLGAN TAHLIL VA TAKLIFLAR	243
Normurzayev Umid Xolmurzayevich	
QORAQALPOG‘ISTON RESPUBLIKASIDAGI QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARIDA BOSHQARUVNING ZAMONAVIY HOLATI.....	257
Fayzullayev Jonibek Mambetsaliy o‘g‘li, Ollayorov Behruzbek Sardor o‘g‘li	
ОПРЕДЕЛЕНИЕ ВОЗМОЖНОСТЕЙ МАРКЕТИНГОВЫХ СТРАТЕГИЙ ДЛЯ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	264
Акрамов Бурибек Фахриддин угли	
OLIY TA‘LIM MUASSASALARI UCHUN DUAL TA‘LIMNING AFZALLIKLARI	272
Karimov Muzaffar Abdumalik o‘g‘li	
SANOAT ISHLAB CHIQRISHIDA SUN‘IY INTELLEKT ASOSIDA JARAYONLARNI OPTIMALLASHTIRISH	278
Rixsiboyev Nozimbek Abdurasul o‘g‘li	
KICHIK BIZNES EKSPORT SALOHIYATINI RIVOJLANTIRISH BAHOLASH MODELINING ILMIY ASOSLARI VA HUDUDIY AMALIYOTI.....	287
Mamadjanova Tuyg‘unoy Axmadjanovna	
MINTAQADA INVESTITSION SALOHIYATNI OSHIRISHNING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI	297
Qobilov Anvar Eshpo‘lotovich	
HUDUDIY INNOVATSION SIYOSATNI TAKOMILLASHTIRISHDA XORIJ TAJRIBALARINI INSTITUTSIONAL ADAPTATSIYA QILISH IMKONIYATLARI	305
G‘aniyev Sanjar Poziljon o‘g‘li	

OLIIY TA'LIM MUASSASALARI UCHUN DUAL TA'LIMNING AFZALLIKLARI

Karimov Muzaffar Abdumalik o'g'li

Andijon davlat universiteti mustaqil izlanuvchisi,
i.f.f.d (PhD)., dotsent

E-mail: karimov8993@umail.uz

Annotatsiya

Ushbu maqolada Oliy ta'lim muassasalari uchun dual ta'limning afzalliklari tadqiq etilib, oliy ta'lim tizimida dual ta'limni innovatsion joriy qilish masalalari va uni amaliyotga joriy qilish masalalari ko'rilgan. Shuningdek, Oliy ta'lim tizimida dual ta'limni tashkil etish sxemasi berilgan.

Kalit so'zlar: oliy ta'lim, dual ta'lim, amaliyotdan nazariyaga, shartnoma, ish beruvchi, model.

Аннотация

В данной статье исследуются преимущества дуального обучения для высших образовательных учреждений, а также рассматриваются вопросы инновационного внедрения дуального образования в систему высшего образования и его практической реализации. Кроме того, представлена схема организации дуального образования в системе высшего образования.

Ключевые слова: высшее образование, дуальное обучение, от практики к теории, контракт, работодатель, модель.

Abstract

This article explores the advantages of dual education for higher education institutions and addresses issues related to the innovative implementation of dual education within the higher education system, as well as its practical application. Additionally, the paper presents a scheme for organizing dual education in higher education institutions.

Keywords: higher education, dual education, from practice to theory, contract, employer, model.

KIRISH

Ta'lim jarayonidagi qo'shimcha topshiriqlarga qaramay, o'qituvchilarning fikrlari ijobiy. Eng ko'p aytib o'tilgan uchta afzallik: talabalarga motivatsion ta'sir; oliy ta'lim muassasasiga ko'proq ilmiy-tadqiqot ishlarini olib kelishi mumkin bo'lgan korxona bilan muntazam jonli hamkorlik; va ijtimoiy xabardorlikni, tan olinishini va ushbu turdagi ta'limga ijtimoiy munosabatlar qiymati kabi qiziqishlarni oshiradi.

Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 29-mart 163-son "Professional ta'lim tizimida dual ta'limni tashkil etish chora-tadbirlari haqida"gi Qarorida 2021/2022 o'quv yilidan boshlab professional ta'lim tizimida dual ta'limni tashkil etish belgilab qo'yilgan. Ushbu qonun ilovasi bilan tasdiqlangan Nizomda dual ta'limni tashkil etish va uning bosqichlari; dual ta'limda o'quv jarayoni va ishlab chiqarish amaliyotini olib borish tartibi; dual ta'lim ishtirokchilarining vazifalari, huquq va majburiyatlarini belgilangan. Dual ta'limdagi eng muhim holat o'quvchilar haftada kamida ikki kun

professional ta'lim muassasalaridagi o'quv jarayonlarida ishtirok etishlarini va qolgan ish kunlarida tegishli tashkilotlarda amaliy mashg'ulotlar bilan birga mehnat faoliyati olib borishlari hisoblanadi.

Mavzuga doir tadqiqot ishining maqsadi mamlakatimizdagi oliy ta'lim muassasalari uchun dual ta'limning afzalliklarini yuzaga chiqarish bo'yicha taklif va tavsiyalarni shakllantirishdan iborat.

Mavzuni yoritishdagi tadqiqot vazifalarini quyidagilar tashkil etadi:

- Oliy ta'lim tizimida dual ta'limni tashkil etishning huquqiy asoslarini yoritish.
- Oliy ta'lim tizimida dual ta'limni innovatsion joriy qilish masalalarini yoritish.
- Oliy ta'lim tizimida dual ta'limni amaliyotga joriy qilish masalalarini yoritish.
- Oliy ta'lim tizimida dual ta'limni tashkil etish sxemasini shakllantirish va boshqa bir qator vazifalar qo'yilgan.

ADABIYOTLAR SHARHI

Mamlakatimizda ta'lim sohasi qadimdan o'rganilib kelinmoqda. Xususan, oxirgi paytlarda ta'lim xizmatlari sifati va samaradorligini oshirishga oid masalalari bilan bir qator iqtisodchi olimlar ilmiy-tadqiqot ishlarini olib bormoqdalar. Bular jumlasiga Sh.N.Zaynutdinov, N.M.Rasulov, A.Sh.Bekmurodov, Z.A.Baltasheva, Sh.I. Otajonov, I.Yu.Umarov, I.H.Boboyev, D.N.Saidova, O.Sh.Ismailov, I.U.Ibragimov, B.A.Sersenbayev, G.Sh.Xankeldiyeva, U.N.Sadullayev, O.Dj.Djurabayev, M.A.Masharipova¹ kabilarni kiritish mumkin. Ammo ushbu olimlar asarlarida dual ta'lim masalasi deyarli o'rganilmagan. Faqat oxirgi paytlarda bu borada ayrim fikrlar A.Aranjiyev, A.Avliyakulov, N.A.Muslimov, D.Ro'ziyeva, L.Abduazimova kabilar tomonidan turli gazeta maqolalarida, uslubiy ishlarda aytilmoqda. Ammo yirik tadqiqot ishlari olib borilmagan va ular ilmiy jihatdan yoritilmagan. Bundan ham ko'rinib turibdiki, mazkur masala bo'yicha tegishli o'rganishlarni o'tkazish va tavsiyalar ishlab chiqish o'ta dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

¹ Rasulov N.M., Zaynutdinov Sh.N. Инновацион менеджмент (дарслик). –Т.: “Инновацион ривожланиш нашриёт-матба уйи”, 2020. -540 б.; Бекмуродов А.Ш. Эффективность маркетинга средств производства. Автореф. дисс. док. экон. наук. – Т., 1993.; Rasulov N.M. Корпоратив тузилмаларда инновацион жараёнларни стратегик бошқариш услубиётини такомиллаштириш: иқтисодиёт фанлари доктори (DSc) дисс. автореф. –Т., 2021, -81 б.; Ханкелдиева Г.Ш. Иқтисодиётни модернизациялаш шароитида корпорацияларни бошқаришнинг илмий-методологик асослари: иқтисодиёт фанлари доктори (DSc) дисс. автореф. –Т., 2018, -70 б.; Бобоев И.Х. Маҳаллийлаштириш асосида рақобатбардош маҳсулотлар ишлаб чиқариш стратегиясини шакллантириш (Ўзбекистон Республикаси озиқ-овқат саноати тармоқлари мисолида): Иқт. фан. ном. дис... автореф. –Т.: ЎзРФАИИ, 2008, 22-б.; Отажонов Ш.И. Инновация фаолияти инфратузилмасини бошқаришнинг ташкилий-иқтисодий механизмлари самарадорлигини ошириш: иқтисодиёт фанлари доктори дисс. автореф. (DSc). –Т.: ТДИУ, 2018., 95 б.; Балтасева З.А. Қорақалпоғистон Республикасида озиқ-овқат саноатини ривожлантиришнинг маркетинг стратегияларини ишлаб чиқиш. И.ф.н. илм. дар. олиш учун дисс. –Т.: 2012. –32 б.; Исмаилов О.Ш. Развитие пищевой промышленности Узбекистана на инновационной основе. // Экономика региона. 2010. №3. –С. 245-249; Умаров И.Ю. Озиқ-овқат саноатида тадбиркорликни ривожлантиришнинг иқтисодий механизмини такомиллаштириш. Монография. –Андижон, 2021. –206 б.; Saidova D.N., Rustomova I.B., Tursunov Sh.A. «Аграр сиёсат ва озиқ-овқат хавфсизлиги». –Т.: Ўқув қўлланмаси. «Ўзбекистон Республикаси Фанлар Академияси Асосий кутубхонаси» босмахонаси нашриёти, 2016. 12-б.; Ибрагимов И.У. Иқтисодиётни модернизациялаш шароитида тадбиркорлик фаолиятини бошқаришнинг ташкилий-иқтисодий механизмини такомиллаштириш (Наманган вилояти мисолида): иқт.фан.фал.док.(PhD) автореф.–Т.: 2019, 15 б.; Серсенбаев Б.А. Балиқчилик соҳаси ривожланишини маркетинг ёндашувлари асосида такомиллаштириш (Қорақалпоғистон Республикаси мисолида): иқт.фан. фал.док.(PhD) автореф.–Нукус: 2021, 55 б.; Джурабаев О.Дж. Асаларичилик хўжалиklarини бошқаришнинг ташкилий-иқтисодий механизмлари: иқт.фан. фал.док.(PhD) автореф.–Т.: 2020, 54 б.; Садуллаев У.Н. Гўшт ва сут етиштириш соҳасини модернизациялашни рағбатлантиришнинг асосий йўналишлари. иқт.фан. фал.док.(PhD) автореф.–Т.: 2020, 52 б.; Машарипова М.А. Хизмат кўрсатиш тармоқларида кичик бизнесни ривожлантиришнинг ташкилий-иқтисодий механизмларини такомиллаштириш: иқт.фан.фал.док.(PhD) автореф.–Самарканд: 2020, 60 б.

METODOLOGIYA

O'qituvchilarning ta'kidlashicha, dual ta'limdagi eng yaxshi narsa talabalar o'zlarining dual ta'limda hamkor korxonasida olgan amaliy bilimlari ularga o'quv dasturining ahamiyatini tushinishda ko'p yordam beradi. Bu tushunish ajoyib motivatsion vositadir, talabalar o'rganishga ko'proq harakat qilishadi, chunki ular turli mavzularning foydaliligini tushunishadi. Dual talabalar an'anaviy talabalarga nisbatan ko'proq ijodiy bo'lishi tez-tez ta'kidlanadi, chunki ular korxonada ko'plab qo'shimcha bilimlarni oladilar, bu esa oliy ta'lim muassasasida olgan bilimlarini to'ldiradi. Talabalar o'zlarining korxona tajribasi haqida taqdimotlari tufayli, ular o'zlarining ta'lim muassasalariga eng so'nggi amaliyotni olib kelishadi, bu hatto o'qituvchilar uchun ham juda foydali tajribadir.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'qituvchilarning bildirgan asosiy tashvishlari shundaki, dual ta'lim shaklidagi talabalar, ayniqsa imtihon davrida qo'shimcha yuklamalari ko'payish xavotiri bo'ldi, chunki ular ishlashlari va imtihonlarga parallel ravishda tayyorlanishlari kerak bo'ladi.

Yuqorida ta'kidlanganlardan kelib chiqib, dual ta'lim modelida ishlab chiqarish bilan uzviy bog'liqlik bu modelning muhim komponenti hisoblanadi va u quyidagilarni amalga oshishiga imkoniyat yaratadi:

- Bitiruvchilar tomonidan professional kompetensiyalarni o'zlashtirishi.
- Faol hayot pozitsiyasining shakllanishi.
- Mahsuldor mehnatga layoqatli shaxsiy mas'uliyatning o'rnatilishi.
- Bitiruvchilarning ishga joylashishining yuqori foizligi.
- Bilimlarni egallashdagi yuqori motivatsiya.
- "Amaliyotdan nazariyaga" tamoyili, talaba yanada ko'p ishlab chiqarish jarayoni bilan ishlaydi.
- Mutaxassislar tayyorlash sifatini ish beruvchilarning o'zi baholashi amalga oshadi.
- O'qituvchilar tomonidan ishlab chiqarishdagi barcha yangiliklarni egallashi.
- Byudjetga tushadigan yukni kamaytirilish.

Dual o'qitish tizimi barcha ishtirokchilar (korxona, ishchilar, davlat)ning qiziqishiga javob beradi. Korxona uchun – bu o'zi uchun kadrlarni aynan "buyurtma asosida" bajarish imkoniyati, ularni o'zlarining barcha talabalariga javob berishini ta'minlash, ishchilarni izlash va tanlashda, ularni qayta o'qitish va moslashishga oid xarajatlarni tejash. Bundan tashqari eng yaxshi o'quvchilarni tanlash imkoniyati, chunki ta'lim jarayonida ularning kuchli va kuchsiz tomonlari ochiq-oydin ko'rinib qoladi. Yosh kishilar uchun dual ta'lim – ancha oldin mustaqillikka erishish va kattalar hayotiga moslashish uchun ajoyib imkoniyatdir.

Dual o'qitish tizimi kadrlarning shaxsiy karyerasini boshqarish uchun ajoyib imkon beradi. Uning doirasida ta'lim muntazam ravishda oshib boradi. Birorta ham o'rta professional ta'lim, dual ta'lim kabi, ishlab chiqarish ichida bunday bilim berishga qodir emas, bu uni muvaffaqiyatli karyera yo'lidagi muhim qadamga

aylantiradi. O‘z navbatida bunday yondashuv o‘quvchilarni o‘qishga motivini oshiradi, ya’ni, o‘qish “xo‘ja ko‘rsinga” bo‘lmaydi.

Oliy ta’lim tizimida dual ta’limni innovatsion joriy qilish masalalari va uni amaliyotga joriy qilish murakkab jarayondir. Ko‘p ishlarni qonunchilik darajasida qilish kerak bo‘ladi, jumladan, dual ta’lim doirasida korxonalarni mas’uliyatlarini mustahkamlab, rasmiylashtirish kerak bo‘ladi, o‘quv muassasalariga ish beruvchilar bilan birgalikda o‘quv reja, dasturlarni ishlab chiqishda maksimal mustaqillikni berish kerak. Har bir o‘quv muassasasi uchun dual ta’lim kiritilayotgan tayanch muassasa va mutaxassislikni belgilash kerak.

Mamlakatimiz oliy ta’lim tizimida dual ta’limni samarali tashkil etish maqsadida O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 29-mart 163-son “Professional ta’lim tizimida dual ta’limni tashkil etish chora-tadbirlari haqida”¹gi Qarori qabul qilingan. Ushbu qarorda oliy ta’limda dual ta’limni tashkil etish va samarali natija erishish bo‘yicha bir qancha vazifalar belgilangan. Dual ta’limni tashkil etishga va uni boshqaruvini optimallashtirish borasida hukumatimiz tomonidan ta’lim islohotlarida alohida e’tibor qaratilmoqda. Xususan, O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2025-yil 16-yanvar 14-son “Oliy ta’lim tizimida dual ta’limni tashkil etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarorining ilovasi: Oliy ta’lim tizimida dual ta’limni tashkil etish tartibi to‘g‘risida “Nizom”²da dual ta’limning maqsadi va asosiy vazifalari, dual ta’limni tashkil etish tartibi, "kasb egasi" dual ta’lim tizimini tashkil etish, korxona, oliy ta’lim tashkiloti va talabalarning dual ta’lim tizimini tashkil etish bo‘yicha vazifalari, huquqlari hamda majburiyatlari, oliy ta’lim tizimida dual ta’limni tashkil etish sxemasi berilgan (1-jadval).

1-jadval.

Oliy ta’lim tizimida dual ta’limni tashkil etish sxemasi³

Bosqichlar	Subyektlar	Tadbirlar	Muddatlar
1-bosqich	Qoraqalpog‘iston Respublikasi Vazirlar Kengashi, viloyatlar va Toshkent shahar hokimliklari	1. Dual ta’lim tashkil etiladigan korxonalar va oliy ta’lim tashkilotlari bo‘yicha takliflar tayyorlaydi. 2. Takliflarni Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligiga hamda Savdo-sanoat palatasiga kiritadi.	Har yili 1-fevralga qadar
2-bosqich	Savdo-sanoat palatasi, Qoraqalpog‘iston Respublikasi Vazirlar Kengashi, viloyatlar va Toshkent shahar hokimliklari	Dual ta’lim shaklida talabalarni qabul qiladigan korxonalar imkoniyatlarini o‘rganadi va dual ta’lim tashkil qilinadigan korxonalar ro‘yxatini e’lon qiladi	Har yili 1-iyunga qadar

¹ O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 29-mart 163-son “Professional ta’lim tizimida dual ta’limni tashkil etish chora-tadbirlari haqida”gi Qarori // <https://lex.uz/ru/docs/5346217>

² O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2025-yil 16-yanvar 14-son “Oliy ta’lim tizimida dual ta’limni tashkil etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Qarorining ilovasi: Oliy ta’lim tizimida dual ta’limni tashkil etish tartibi to‘g‘risida “Nizom” // <https://nrm.uz/contentf?doc=770873>

³ Oliy ta’lim tizimida dual ta’limni tashkil etish tartibi to‘g‘risidagi nizomga 1-ilova

Bosqichlar	Subyektlar	Tadbirlar	Muddatlar
3-bosqich	Oliy ta'lim tashkilotlari, korxonalar	Dual ta'lim dasturlarini ishlab chiqadi.	Uquv jarayoni boshlanishidan kamida bir oy oldin
4-bosqich	Oliy ta'lim tashkilotlari	Oliy ta'lim tashkilotlarida dual ta'limning nazariy qismini tashkil etadi.	Har yili sentyabr oyining birinchi haftasidan boshlab
5-bosqich	Oliy ta'lim tashkilotlari, korxonalar va talabalar	Dual ta'limni amalga oshirish bo'yicha uch tomonlama shartnoma tuzadi.	Har yili 1-sentyabrga qadar
6-bosqich	Korxonalar	1. Dual ta'limning amaliy qismini korxonada tashkil etadi. 2. Talabaga qonunchilik hujjatlariga muvofiq ish haqi to'laydi.	Uquv yili mobaynida
7-bosqich	Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi, Savdo-sanoat palatasi, Qoraqalpog'iston Respublikasi Vazirlar Kengashi, viloyatlar va Toshkent shahar hokimliklari	1. Dual ta'lim jarayonini muvofiqlashtiradi. 2. Dual ta'lim tashkil qilingan korxonalarda talabalar uchun yaratilgan shart-sharoitlar doimiy monitoringini yuritadi.	O'quv yili mobaynida

Oliy ta'lim tizimida dual ta'limni tashkil etish sxemasidan ko'rinib turibdiki, dual ta'limni tashkil etish 7 bosqichda amalga oshiriladi. Tashkil etishda OTM va hamkor korxona, tashkilotlarning subyekt sifatidagi ishtiroki hamda vazifalari belgilangan.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Bugungi innovatsion iqtisodiyot sharoitida shiddatli raqobat muhitini hisobga olgan holda ta'lim tizimida ham xususiy sektorni rolini oshirish amaliyoti jadallashib bormoqda. Maktabgacha ta'lim, boshlang'ich va umumiy o'rta ta'lim, professional ta'lim tashkilotlari hamla oliy ta'lim tizimida davlat va nodavlat ta'lim muassasalari kabi raqobatlashuvchi tashkilotlarining ko'payishi ta'lim tizimida sog'lom raqobatni shakllanishiga xizmat qiladi. Bunday jarayonlar tizimda sifatni oshirishga, raqobatbardosh kadrlar tayyorlashga, intellektual darajasi bugungi kun talablariga javob bera oladigan mutaxassislar tayyorlashga asosiy turtki bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 29-mart 163-son "Professional ta'lim tizimida dual ta'limni tashkil etish chora-tadbirlari haqida"gi Qarori // <https://lex.uz/ru/docs/5346217>

2. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2025-yil 16-yanvar 14-son “Oliy ta’lim tizimida dual ta’limni tashkil etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Qarorining ilovasi: Oliy ta’lim tizimida dual ta’limni tashkil etish tartibi to‘g‘risida “Nizom” <https://nrm.uz/contentf?doc=770873>

3. Таълим тизимида дуал таълимни ташкил этиш тартиби тўғрисида “Низом”

4. Ostrom E. Governing the commons: the evolution of institutions for collective action / Cambridge University Press, 1990. 302 p; W B. Networks in the global village life in contemporary communities/ Westview Press, 2009. -416 p.

5. Д.Норт Институты, институциональные изменения и функционирование экономики/ — М.Фонд экономической книги «Начала», 2017.-180 с.

6. Уваров А.Ю. Структура ИКТ-компетентности учителей и требования к их подготовке: рекомендации Юнеско. Версия 2.0. А.Ю Уваров // Информатика и образование. 2023. №1. —С.26-40.

7. <https://lex.uz/ru/docs/5346217>

8. <https://nrm.uz/contentf?doc=770873>

Marketing

ilmiy, amaliy va ommabop jurnali

Muharrir: Xakimov Ziyodulla Axmadovich
Ingliz tili muharriri: Tursunov Boburjon Ortiqmirzayevich
Rus tili muharriri: Kaxramonov Xurshidjon Shuxrat o'g'li
Musahhih: Karimova Shirin Zoxid qizi
Sahifalovchi va dizaynerlar: Sadikov Shoxrux Shuxratovich
Abidjonov Nodirbek Odijon o'g'li

2025-yil, iyun, 6-son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar mas'ul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelavermasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga murojaat qilish mumkin. Ilmiy maqola, ommabop maqola, reklama, hikoya va boshqa ilmiy-ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

Elektron pochta: info@marketingjournal.uz
Bot: [@marketinjournalbot](https://t.me/@marketinjournalbot)
Tel.: +998977838464, +998939266610

Jurnalning rasmiy sayti: <https://marketingjournal.uz>

Marketing jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2024-yil 04-oktabrdagi 332/5 sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali 2024-yil 15-martdan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **C-5669517** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan. **Litsenziya raqami: №240874**

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnalining xalqaro darajasi: **9710. FOCT 7.56-2002** "Seriya nashrlarning xalqaro standart raqamlanishi" davlatlato standartlari talablari. **Berilgan ISSN tartib raqami: 3060-4621**